

lide af Mangler i en noget tilsvarende Retning. Skulle vi derfor fremme en saadan Sag, saa mener jeg, at man først maa tænke paa, at man ikke samtidig med, at man stiller efter at skabe et Gode for saa mange som muligt, fremkalder Ulemper til andre Sider og Byrder af et saadant Omfang, at Loven bliver generende for mange i Samfundet. Jeg vil derfor antage, at en væsentlig Mangel ved dette Lovforslag er, at det i en Henseende har bestræbt sig efter at tage for mange med. Man maa hellere skaffe Betingelser for at faa saa mange som muligt med af dem, man vil skaffe et Gode efter Lovforslaget, uden at indføre saadanne tvingende Bestemmelser, der kunne føre til, at Kommunerens Byrder blive alt for store. Den ærede Indenrigsminister gjorde allerede opmærksom paa en Ulempe, der let kunde slude af Forslaget, naar der nu blev vaft en Stemning blandt dem, man vil gavne, til at benytte sig af Forslaget og gribe efter denne Velsighed til at faa Jord til Raadighed, naar de altsaa benyttede sig af Lovforslaget, men kort efter opgav det hele, idet de Forventninger, de havde haabet skulde opfyldes, viste sig ikke at kunne opnaas, og Kommunerne saa sad inde med disse Lodder uden at have Anvendelse for Jorden, medens de havde anvendt store Udgifter derpaa. Det er imidlertid alt sammen Ulemper, som jeg mener kunne haves ved saa at sige at stille hele Forholdet lidt mere frit, saa at der kan foregaa en lidt mere frivillig Udvikling i den Henseende, end Forslagsstillerne have peget paa, ved at indføre Bestemmelser om Ekspropriation i den Forbindelse, hvori det er stet. Jeg skal nævne en enkelt Bestemmelse i Lovforslaget, som jeg ogsaa tror let kan blive generende; det er § 4, som sætter Fristen af kun en Maaned for ethvert Skridt, der skal foretages for at fremme Formaålet. Sogneraadet skal udstede Befendtgørelse inden en Maaned efter Lovens Straftræden; de, der ville have Lodder, skulle indgive Begæring inden en Maaned efter den første Befendtgørelse; inden en ny Frist af en Maaned skal der træffes Bestemmelse af Sogneraadet, og endelig skulle Andragerne i Løbet af en Maaned fra Svarets Modtagelse kunne indanke Sagen for Amtsraadet. Alle disse Tidsfrister ere utvivlsomt for korte; de kunne kræve ekstraordinære Foranstaltninger, men ere næppe til tilsvarende Gavn for dem, hvis Vel man vil fremme ved disse Bestemmelser. Men alt dette kan selvfølgelig rettes. Naar jeg siger, at Lovforslaget i alt for høj Grad vil skaffe et Gode for alle af den paagældende Samfundsklasse,

mener jeg paa den anden Side, at det i andre Retninger godt kunde udstrækkes videre, saaledes at flere kunde komme med. Jeg ser ikke, hvorfor man ikke har optaget Købstæderne i Lovforslaget. Vel er jeg paa det rene med, at saadanne Tilfælde, som ere nævnte af foregaaende ærede Talere, visse Kommuner i Nærheden af Kjøbenhavn, hvor udtrykkelig undtages i visse Henseender, thi man kan ikke med de Brier paa Grund, som hersker i Hovedstadens Omegn, skaffe Lodder til Stede, men der er utvivlsomt andre Steder i Landet, hvor man meget godt kan komme ind paa en saadan Udvikling, at man kan skaffe den besiddelsesløse Klasse Udgang, til at komme i Besiddelse af Havelodder til Dyrtkning. Jeg har skaffet mig nogle Oplysninger fra et Sted, hvor man ad Frivillighedens Vej har udviklet et Anlæg af saadanne Havelodder efter en isølge vore Forhold her i Landet ret omfattende Maalestof. Det er ved en Købstad nemlig Aalborg. Der laa for nogle Aar tilbage ikke ubetydelige Arealer, som ikke havde nogen synderlig fordelagtig Benyttelse i den Retning, og ved Forbindelse mellem nogle Arbejdere og Kommunen blev der lagt en Plan om Udlejningen af disse Arealer, hvorved man har kunnet hjælpe en Mængde Mennesker paa en Maade, der har bragt megen Velsignelse. Der ligger ved Aalborg Jønden for Byen, et Areal paa 14 Tdr. Land, som er blevet delt i 175 Haver, af hvilke hver har en Størrelse af omtrent 1,000 \square Alen, og disse Haver benyttes væsentlig af Arbejdere og saadanne Haandværkere som Cigarmagere, Skomagere og andre, der arbejde inden Døre. Disse Folk have ikke alene et meget betydeligt Udbytte af disse Haver for deres egen Husholdning men kunne, ogsaa naaget Haverne som sagt kun have et Areal af gennemsnitlig 1,000 Kvadratalen, sælge Urter og Rødder efter en saadan Maalestof, at det har været trykkelige for en anden Samfundsklasse i samme By, nemlig Gartnerne, idet deres Omrætning er bleven betydelig indstræmt derved. De svare fremdeles en ringe Lejsegift af disse smaa Havelodder, og saa er der knyttet visse Forpligtelser til, for Eksempel at naar en Havelod bliver ledig, skulle de andre rykke sammen med de Haver, der ere i Brug, saa at man altid kan have de Arealer samlede, der ere udlejede og de, der ikke ere udlejede, hver for sig, for i fornødent Fald at kunne udleje dem samlede, naar man ikke kan udleje dem enkeltvis. Paa samme Tid er der foruden disse 175 Haver til Brug for Arbejdere og Haandværkere i Byen, et Antal af ikke mindre end 33 Havelodder i